

KUPUJTE VOJNE BONDE!
Najstarejši slovenski dnevnik v Ohio
Oglasi v tem listu so uspešni

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVIŠEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

KUPUJTE VOJNE BONDE!
The Oldest Slovene Daily in Ohio
Best Advertising Medium

VOL. XXVIII.—LETO XXVIII.

CLEVELAND, OHIO, TUESDAY (TOREK), MARCH 6, 1945

ŠTEVILKA (NUMBER) 53

RUSI SO PRED VRATI STETTINA

Rdeča vojska zavzela trdnjavi pred baltiško luko; uničenje zajetih Nemcev se nadaljuje

LONDON, torek, 6. marca.—Rusi, katerih krilo je čvrsto pritrjeno na obalo Baltika, so včeraj prodirali proti Stettinu in zavzeli dve veliki trdnjavi pred njegovimi vrati, namreč Stargard in Naugard, medtem ko so druge sovjetske sile na severozhodu udarjale globlje v dvoje žepov, kjer se nahajajo obkoljenih okrog 200.000 Nemcev.

Rdeča armada je zavzela Stargard po ljutem uličnem boju, v katerem je padlo 4.000 Nemcev, potem pa je udarila naprej proti Alttdammu na vzhodnem bregu Odre, ki stoji nasproti Stettinu in 15 milj zahajajo od Stargarda.

Sovjetska artilerija obstreljuje predmestja Stettina

Alttdamm in drugi kraji, ki obkrožajo Stettin, glavno mesto pomeranije in luka za Berlin, se nahajajo pod ognjem sovjetske artilerije.

Naugard, 22 milj severno od Stargarda, je padel v ruske roke, ko je Rdeča vojska pogrnala na sovražnik bori s hrptom od Odre, stetiškim zalivom in reko Dierwnow.

Rusi naskakujejo Kolberg

Ruske sile tudi naskakujejo na baltiško mesto Kolberg, 65 milj vzhodno od Stettina, kjer se vsi ljuta borba sredi snežnega zimskega vremena, v čigar bližini se nahajajo taborišče ameriških vojskih ujetnikov.

230 krajev zavzetih v teku dneva

Dve ruski armadi pod poveljstvom maršala Zukova in maršala Rokosovskega sta tekom dneva zavzeli 230 trgov in vasi, povprečno napredovali 10 milj, pravi poročilo iz Moskve.

Rusi so včeraj med drugim zavzeli trdnjavo mesto Polnagard, katerega so čete maršala Zukova tekom ofenzive proti Baltiku popreje pustile za seboj.

Rev. James Černe prinesel sliko položaja v Sloveniji

Vsi zdravi elementi v Sloveniji združeni v Osvobodilni fronti; slovenski kmet zre na "strica Jožeta" in Rusijo

Dne 24. februarja se je vrnil v Zed. države s parnikom "Gripsholm" bivši sheboyganski župnik Rev. James Černe, ki je preživel v Evropi zadnjih pet usodepolnih let: tri leta na Gorenjskem, zadnje dve leti pa v jetniškem taboru na Nemškem. Takoj po povratku v Milwaukee je napisal skrajno značilno izjavo o razmerah, ki so nastale v Sloveniji po invaziji Italijanov in Nemcev, o notranji borbi med ljudsko vojsko (partizani) in Belo gardo, in o položaju kot obstoji danes v Sloveniji.

Slovenski kmet je danes po strašnih izkušnjah, skozi katero je šel zadnjih pet let, prost vseh iluzij in realistično zre na Rusijo in Stalina—"strica Jožeta"—kot na svojega rešitelja, pravi Rev. Černe. Vse odporne sile slovenskega naroda so danes združene v Osvobodilni fronti, ki se je morala boriti proti Italijanom in Nemcem undinjani Beli gardi, ker so "frakarji" v Ljubljani in zamejna vlada v Londonu mislili samo, kako bi se prikopali nazaj na oblast, pozabili pa so na narod, ki se je boril, trpel in krvavel.

Poročilo Rev. Černeta, ki je bilo priobčeno 1. marca v "Jugoslovanskem Obzoru," se glasi:

Srčno pozdravljeni!
Pet let sem preživel v Evropi; tri leta med gorenjskimi kmeti, malone dve leti v jetniškem taboru na Nemškem. Najlepši dnevi so bili med Gorjanci, kjer ni ne zvijač in ne zavijanja, kjer beseda pove isto, kar je v srcu. Takole bi vam spregovoril danes stari oca izpod Triglava, mož, ki ni nikdar v svojem življenju trgal hlač po šolah, če bi imel priložnost stopiti pred ameriške Slovence: Ne modrujte več, kot se spodobi! Domovina je danes zaslužena; pribita na križ trpi in krvavi; med tem ko se vi na svobodnih tleh pričkatete med seboj dostikrat za oslovsko senco. Že po zadnji vojni vam je bilo povedano dosti jasno, da od samih nasvetov in modrovanja se nihče ne more nasititi. Pošljite nam obleke in hrane. Vsa politika ameriške Slovenije ne bo nasitila enega samega lačnega želodca in tudi ne pokrila enega samega nagega telesa. Bodočnost, pravi razvoj in rešitev naših težav zavisi popolnoma in edinole od našega poštenega in preprostega naroda v domovini.

Ko sva bila v zaporu v Begunjah z Dr. Milanom Cundrom, profesorjem medicinske fakultete na ljubljanski univerzi, je spregovoril nekoč sledeče pomembne besede: "Naš narod kot tak je zdrav, delaven in pošten. Kar se pa tiče njegove inteligence, je skrajni čas, da poklekne pred ta narod, obžaluje svoje grehe iz preteklosti in trdno sklone delovati v bodočnosti za dobrobit svojega naroda." Mož je poznal resničen položaj domovine in govoril resnično.

Takoj po razsulu Jugoslavije se je začel glas Mihajloviča in njegove uporne vojske po celem balkanskem polotoku. Njegovo ime je oznanjevalo upanje in rešitev Jugoslavije. Nesmrtno je imelo ostati njegovo ime, da se ni naslanjal na direktive londonške vlade, katere namen vseskozi je bil nadaljevati načrt velikosrbske politike. Ta politika, grda od skrajnih mej, je upropastila Jugoslavijo; preje ali sleje je morala iti v franže. Vojnja je samo pospešila ta korak in pokazala narodu vso gnilobo, korupcijo in izkoriščevanje. Na Gorenjskem ni bilo nobenega voja-

GEN. ROATTA JE ZBEŽAL TEKOM PROCESA RADI POLITIČNIH ZLOČINOV

RIM, 5. marca.—Gen. Mario Roatta, bivši šef fašistične tajne službe in načelnik italijanskega generalnega štaba, ki sedi na zatožni klopi kot politični zločinec, je snoči zbežal iz bolnišnice, kjer se je nahajal tekom procesa.

(Gen. Roatta je poveljeval italijanskim okupacijskim oblastim v Jugoslaviji, in maršal Tito je ponovno zahteval, da ga zavezniški obtožijo zaradi vojnih zločinov v Jugoslaviji. Proces, ki se sedaj vrši v Rimu, se nanaša le na njegove politične aktivnosti v Italiji.)

Gen. Roatta je izginil iz bolnišnice kmalu potem, ko ga je v bolnišnici obiskala njegova žena, katero so oblasti pridržale v svrhu preiskave. Aretiran je bil tudi neki italijanski sanitetski častnik. Proces proti Roatti se bo med tem nadaljeval v odsotnosti obtoženca.

Kako se obnašajo osvobojeni Nemci; obtožbe in zmerjanje

NEKJE V NEMCIJI, 28. feb.—(ONA).—Včeraj zvečer so ameriški tanki vdrlj v to mesto, danes zjutraj pa je prispela pehota. Kraj je ostal popolnoma nepoškodovan, toda ker pehota nima rada civilistov, ki se skrivajo po hišah in zavratno streljajo iz zasebne, se je moralo zbrati vse prebivalstvo na mestnem trgu.

Kmalu nato je prispel častnik zavezniške vojaške vlade in je našel vse ljudi do zadnjega otročka na trgu. Bila je to prva slika sedanje Nemčije.

Sto ruskih deklet v nemškem mestu

Med ljudstvom se je nahajalo preko 100 ruskih deklet, katere so bile Nemci prignali v suženjstvo, poleg njih pa tudi nekaj Poljakov, Francozov in Belgijcev, ter mnogo Nemcev. Vse te skupine so se porazdelile vsaka na svojo stran.

Prva je spregovorila plavalca Lepotica, Rusinja iz Rostova. "Včeraj so odvedli vse druge žene našega oddelka. Me smo tu, ker smo se poskrile po kletih."

"Oberinspektor" pravi, da je postal nacist iz potrebe

Od Nemcev je potem govoril sivkast in sivo oblečen možakar, ki je bil najvišja uradna osebnost v mestu—po odhodu župana, ki jo je pravočasno pobrisal, namreč oberinspektor. Rekel je, da ima za seboj 30 let mestne službe. Povedal je, da je ostalo v mestu najmanj 90 odstotkov prebivalstva in da je mogel vsakdo ostati, kdor je le hotel.

Trdil je, da je postal nacist leta 1937, ker je bilo to potrebno za njegovo službo, toda "da je brez nacističnih prepričanj." Med ljudstvom je začelo vreti, slišati je bilo klice, da je ravno nasprotno resničen nacist pravega kova.

Med tem je že stopil naprej drug možakar, ki je povedal, da je petina vsega mesta članov nacistične stranke in da je tretjina od teh pobegnila. Dodal je, da je bila tretjina mesta v nacistični takozvani fronti dela. Duhovi so

Amerikanci imajo eno petino Koelna v oblasti; padec blizu

De Gaulle-ova vlada in odprano gibanje

PARIZ.—(ONA).—Francosko odprano gibanje je znova postavilo zahteve, da vlada generala De Gaulle-a nemudoma začne delati na reorganizaciji francoskega gospodarskega življenja, ne da bi čakala, da se sestane ustavodajna skupščina.

Louis Saillant, predsednik zbora narodnega odpora, je izjavil nedavno pred celokupno skupščino pokrajinskih odborov tega osvobodilnega pokreta, da program gospodarske reforme ne sme čakati, ter da je tudi najboljši porok obnove Francije ravno v teh reformah, ki bodo omogočile Franciji, da najbolje pomaga zaveznikom v skupnem vojnem naporu.

Odporno gibanje zahteva nacionalizacijo

S tem so stopili odnošaji med De Gaulle-vo vlado in osvobodilnim pokretom odpre v krizo, kajti pokret odpre obtožuje vlado, da ne stori ničesar in da noče spojit pokreta z vlado. Vlada pa obtožuje odporni pokret, da stremi za tem, da postane država v državi.

Na gospodarskem polju so poglavitve zahteve osvobodilnega pokreta naslednje: Nacionalizacija bank, zavarovalnih družb, rudokopov in premogokopov, ter vseh monopoličnih industrij. De Gaulle je "podal naslednji petek tozadevno izjavo in se je bil pripravljen za predložitev nekoliko spremenjen načrt nacionalizacije, ki bo omejil prizadeto industrijo.

Konflikt na političnem polju se ostri

Verjetno je, da bo mnogo njegovih nasprotnikov zadovoljnih tudi s takim spremenjenim programom, pod pogojem, da ga bo takoj začel izvajati. Ako pa bi hotel počakati, da se sestane ustavodajna skupščina, bodo nastala globoka nasprotstva v političnem življenju Francije.

Poleg gospodarskih vprašanj se pritožuje osvobodilni odporni pokret tudi radi tega, ker de Gaulle-ova vlada ne upošteva dovolj takozvanega konzultativnega sveta, ki začasno nadomešča parlament. Poleg tega pa je de Gaulle baje mnenja, da je pokret odpora storil, kar je imel storiti, ter da je zdaj preživela institucija, ki bi morala izginiti.

V tem pa se osvobodilni pokret ne strinja z njim, ker je prepričan, da je važno, da ostane na delu, dokler ne bo nova ustavodajna skupščina oblikovala nove Francije.

POBIRANJE OBLEKE

Progressivne Slovence, krožek št. 1 opozarja rojake v collinwoodski naselbini, da še vedno pobirajo staro obleko za pošiljatev v staro domovino. Kdor ima še dobro ohranjeno obleko, katero sam več ne rabi, je prošnja, da jo prinese v Slovenski delavski dom ob večerih.

se kmalu razgrelj in vedno več je bilo zmerjanja in prerekanja. Zadržni možki je ogorčeno grozil, da sedaj jih bodo naciji "dobilj po grbi."

Tri ameriške kolone vdrle v mesto od severa, zapada in juga; Nemci beže preko Rene

PARIZ, 5. marca.—Oklopne sile ameriške prve armade so danes prodrle več kot miljo globoko v Koeln in zasedle več kot eno petino mesta, potem ko so tri ameriške kolone udarile v prestolico Porenja od severa, juga in zapada. Vsa znamenja kažejo, da padec industrijskega vele-mesta ob Reni ni več daleč.

Nemci so očitno prišli do zaključka, da je četrto največje mesto v Nemčiji izgubljeno za njih, kajti v zrak so pognali veliki Hohenzollernski most in so ga začeli obstreljevati z vzhodnega brega Rene.

Divji beg Nemskih čet preko Rene

Poročila s fronte javljajo, da Nemci bežijo s čolni preko Rene, in neki štabni oficir je izrazil mnenje, da je ostalo v mestu samo še kakih tisoč mož posadke. Večji del Koelna leži na zapadnem bregu Rene.

Ujetniki pravijo, da se Nemci umikajo v stari del mesta, ki predstavlja samo eno četrtno njegove površine, ki znaša okrog 25 štirjaških milj.

Čete tretje armade prve vdrle v mesto

Prve so vdrle v Koeln sile tretje ameriške armade ob 7:10 zjutraj, ki se nahajajo kake dve milje od osrčja mesta, in njim je sledila 104. infanterijska divizija, ki je dospela z zapada ob 9:30 zjutraj. Kmalu za tem je udarila v Koeln z juga osma infanterijska divizija.

Nobena izmed omenjenih treh kolon ni naletela v mestu na večji odpor, iz česar je razvidno, da je nemška armada pozabila na Hitlerjevo povelje, da naj se za Koeln borijo tako kot so se Rusi borili za Stalingrad.

Civilisti se poskrili ali zbežali za ameriške linije

Koeln je zavij v oblake dima

MR. DURN V BOLNIŠNICI

V University Hospital se je podal občeznani trgovec in aktiven društvenik Mr. Joseph F. Durn, 15605 Waterloo Rd. Danes zjutraj se je moral podvreči operaciji in v bolnišnici bo ostal od 10 do 12 dni. Za časa boleznj, bo njegova soproga, Mrs. Mary Durn, vodila vse posle družtev in SANSa, itd., pri katerih je bil Mr. Durn aktiven. Želimo mu, da bi čim preje okreval in se zopet vrnil zdrav v krog svoje družine in prijateljev!

KROŽEK ŠT. 3 PROGRESIVNIH SLOVENC

V sredo, ob 8. uri zvečer se vrši redna seja krožka št. 3 Progressivnih Slovencek, v Slovenskem društvenem domu, na Recher Ave. Obenem sporoča tajnica, da se pri krožku še vedno pobira staro obleko, katero naj euclidski rojaki oddajo v Domu na Recher Ave., in odbor jo bo potem odpremil na pristojno mesto, da bo poslana potrebnemu jugoslovanskemu ljudstvu v domovini.

Kupujte vojne bonde in vojno-vartevalne znamke, da bo čimprej poraženo osiše in vse, kar ono predstavlja!

od ognjev, ki jih je zanetila ameriška artilerija, ki brez pre-stanka bruha na mesto.

Koeln je največje nemško mesto v porenški Prusiji in je normalno štel 763.000 prebivalcev. Tu je sedež mogočne industrije, ki je zalagala nemško vojsko z municijo in orožjem. Sedaj se civilisti skrivajo v kletih, medtem ko zunaj divjajo boji, ali pa so zbežali nazaj v ozadje ameriških linij in vzeli s seboj toliko svojih posesti, kolikor jim je bil mogoče nesti.

Rheinberg in Homberg padla; Nemci izgubili 100.000 mož

Nemci so pognali v zrak mostov v Duisseldorfu in tri mostove v Duisburgu, predno je dospela tja deveta ameriška armada, ki je poprej poplavila Rheinberg in Homberg, kjer se nahajajo veliki premogorovi in rafinerije sintetičnega olja.

Kanadska prva armada je 11 milj severozapadno od ruhrskega mesta Wesel zaplenila ferriy-pannik preko reke Rees, ameriška deveta armada pa je zaplenila nadaljnega pri Orsoy, pet milj severno od Homberga.

Sile devete armade so danes tudi zaplenile veliko nemškega vojnega materijala, med drugim 17 vagonov roketnih bomb. Glavni stan zavezniških sil računa, da so Nemci v bitki za Reno do sedaj izgubili 100.000 mož.

Naši fantje-vojaki

Za 30 dni se nahaja na dopustu Cpl. Milan Sosič, sin Mr. in Mrs. J. Sosič, 448 E. 157 St. Na Pacifiku se je nahajal 41 mesecev, kamor se bo zopet vrnil po dopustu. Prijatelji so vabljeni, da ga obiščejo.

CLANICE ODLIKOVANE

Na seji društva St. Clair Grove št. 98 Woodmen Circle, ki se vrši nocoj v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju, bodo odlikovane s posebnimi zlatimi znaki, ker so pri društvu že 25 let, sledeče članice: Josephine Meznarič, Mary Barle, Stella Braidech, Caroline Breskvar, Agnes Haffner, Pauline Seseck, Gabriella Smakal, Magdalena Zupančič, Anna Urik, Ivana Zetko ter Dr. Adam Szczytkowski, ki je tudi član društva že 25 let.

UREDNIŠKA STRAN "ENAKOPRAVNOSTI"

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING AND PUBLISHING CO.
 6231 ST. CLAIR AVENUE — HENDERSON 5311-12
 Issued Every Day Except Sundays and Holidays
 SUBSCRIPTION RATES (CENE NAROCNINI)
 By Carrier in Cleveland and by Mail Out of Town:
 (Po raznašalcu v Clevelandu in po pošti izven mesta):
 For One Year — (Za celo leto) \$6.50
 For Half Year — (Za pol leta) 3.50
 For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.00
 By Mail in Cleveland, Canada and Mexico:
 (Po pošti v Clevelandu, Kanadi in Mehiki):
 For One Year — (Za celo leto) \$7.50
 For Half Year — (Za pol leta) 4.00
 For 3 Months — (Za 3 mesece) 2.25
 For Europe, South America and Other Foreign Countries:
 (Za Evropo, Južno Ameriko in druge inozemske države):
 For One Year — (Za celo leto) \$8.00
 For Half Year — (Za pol leta) 4.50
 Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Mirko G. Kuhel:

Slovenija v borbi za svobodo

VI.

Obleganje cerkve v Žužemberku

Žužemberčani so se silno postavljali z lepo novo dvo-stolpno cerkvijo, ki je stala okrog osem milijonov dinarjev. Belogardisti so jo spremenili v močno utrdbo, kot so sosednjo šolo in farovč. Stala je na gričku nad glavno cesto med Ljubljano in Novim mestom. Kdor je kontroliral to pozicijo, je kontroliral tudi promet na cesti. Partizani so jo skušali večkrat zavzeti, toda niso ji prišli do živega. Sovražni "otok" v Suhi krajini, ki je drugače bila vsa del partizanskega teritorija, jim je zastavljal promet in varno gibanje. Marca 1944 so postavili artiljerijo na brdo onkraj doline in z bombardiranjem in jurišom infanterije je sovražna postojanka padla. Našteli so nad 300 belogardistov—živih in mrtvih.

Pred seboj imam fotografije žužemberške cerkve, posnete kmalu po zavzetju. Vrha obeh zvonikov sta odstreljena; kjer se je dvigala ponosna streha glavne ladje, zija črna, okajena luknja. Kar niso razdejale bombe in krogle, je uničil požar.

Zanimivo je beležiti mišljenje naroda glede tega incidenta. Suha krajina je bila precej časa simpatična napram belogardistov, zlasti še, ker jih je zagovarjal sam ljubljanski škof. Toda njihovo obnašanje je bilo tako divjaško in nizkotno, da so ti ljudje pričeli dvomiti o njihovih pravih namelih. Toda čim je bila porušena žužemberška cerkev, so zasovražili belogardiste in dejali: "Če bi ne bilo Bele garde, bi še vedno imeli našo cerkev, ki ji ni bilo para v vsej okolici."

Kdo podira cerkve?

Klerikalci so se posluževali lažnjive propagande, da so partizani brezverniki, Antikristi ter da rušijo božje hramove. Partizani pa so jim odgovarjali, da cerkve samo čistijo belogardistične golazni ter da čim postane cerkev sovražnikova trdnjava, preneha biti hiša božja. Isto stališče zavzema ameriška armada v svojih bojih v Italiji in Nemčiji. Bitka za cerkev in samostan v Cassinu, ki je služila Nemcem za trdnjavo, ne bo nikoli pozabljena.

Na osvobojenem ozemlju pa je še mnogo cerkva, ki se jih bitke niso dotaknile. V Črmošnjicah, na primer, ki so požgane do tal, je ostala cerkev in župnišče nedotaknjena. Domači duhovnik opravlja cerkvene obrede nemoteno, dasi so ostale v vasi le še tri družine.

Maja meseca 1944 so nemški bombniki napadli Dragatuš v Belokrajini. V bližini se je tedaj nahajal tudi stan ameriške in angleške vojaške misije za Slovenijo. Tarča prvih bomb, ki so jih metali Stuke in Dornierji, je bila vaška cerkev. Zavezniški oficirji so opazovali ves prizor in snemali slike.

Tudi to je bil ljudem dokaz, da je sovražnik tisti, ki podira cerkve, ne pa partizani.

Stališče Osvobodilne fronte napram cerkvenim voditeljem

Nobenega dvoma ni, da smatrajo voditelji Osvobodilne fronte cerkvene oblasti odgovorne za organiziranje Belogarde ter zveze z fašisti. Obenem pa se tudi zavedajo, da je pametnejše pustiti klerikalcem delati napake, kajti pri tem vprašanju je ljudstvo zelo konservativno in občutljivo. Partizansko stališče, da držijo roke popolnoma stran od cerkve, duhovnikov in verskih obredov, je gibanju zelo veliko koristilo. Ljudem dokažejo potom faktičnih dogodkov, kako lažnjiva so klerikalna gesla, in narod se sam prepriča potom lastnih preizkušenj. Osvobodilna fronta stalno izjavlja, da nima namena zavirati vere in cerkve, temveč da je to vprašanje osebna zadeva vsakega posameznika. Jasno pa je povedano, da ne bo dovoljeno cerkvi mešati se v narodno politiko —; da morata država in cer-

kev biti ločeni, kajti vsaka ima svoje posebne funkcije in dolžnosti, katere nimajo nobenih skupnosti.

V Sloveniji se malo sliši, vidi ali čita nekaj, kar bi dajalo povod misliti, da vodi Osvobodilna fronta kako propagando bodisi za cerkev ali proti cerkvi. Nevtralna je. Ni pa tako v nasprotnem taboru in Ljubljani, odkoder se siplje nizkotna propaganda o "antikristih" in pa o "judovski internacionali." Sicer pa je tudi ljubljanskim listom zmanjkalo laži in smrt belogardizma danes jasno spričuje pravilnost partizanske taktike glede vprašanja cerkve — v bistveno katoliški deželi.

Kadar je kak duhovnik zasačen, da se udeležuje v delu proti Osvobodilni fronti kot vohun ali na kateri koli drug način, so partizanske oblasti zelo strpne in ne povzamejo takoj potrebnih korakov. Najprej pride opozorilo. Če to ne pomaga, šele tedaj se poslužijo postave. Partizanski tisk tudi ne napada cerkve. Duhovniki imajo polno svobodo pri izvrševanju vseh svojih poklicnih poslov. Božič, Velika noč in vsi drugi glavni prazniki se praznujejo v glavnem stanju in drugih partizanskih taboriščih z istim občutkom kot po deželi. Posebno navadni vojaki se praznikov veselijo, kajti za nje ti pomenijo tudi petje, vino in ples.

Osvobodilna fronta še ni kršila niti ene verske tradicije. Če so bili kaki prestopki, so bili posledica posameznikov in njihovega navdušenja za maščevanje. Partizanska disciplina je zelo stroga in ne dopušča, da bi osebni občutki nekaterih nestrpnih delali škodo celokupnemu gibanju. Vsi taki so podvrženi kazni. Nasprotno pa Osvobodilna fronta celo vzpodbuja nekatere verske tradicije, kajti te tvorijo del folklorja (šeg in navad) slovenskega naroda in kmečkega življenja na deželi.

Rev. James Černe prinesel sliko položaja v Sloveniji

(Nadaljevanje s 1. strani)

naznanil tam Nemcem, da Kranjci ne marajo za Lahe. Tako je pospešil prihod Nemcev na gorenjska tla. Prihiti so čez Ljubljano na motornih kolesih in razbesili svoje zastave po mestu Kranj, še predno so Italijani zagledali Radovljico. Po dogovoru so končno Nemci zasedli celo gorenjsko stran doli do Ljubljane. Za nameček so si privoščili tudi Litijo in Kostanjevico na Dolenjskem.

Večina Slovencev je pričakovala, da bodo Nemci vsaj toliko dostojni kot nekdanja Avstrija. Oči so se kmalu odprle. Na Štajerskem so izselili cele vasi in naseljevali Nemci. Na Gorenjskem je močila nedolžna kri kamenita tla. Samo v občini Gorje je bilo v šestih mesecih več žrtev kot jih je požrla prva svetovna vojna v štirih letih. Ta kri je poklicala v življenje ostanke jugoslovanske vojske v kamniških planinah, pri Blegošah nad Škofjo Loko in Jelovci nad Radovljico. Imenovali so jih deloma šumarje, deloma gošarje v početku. Takoj od početka se je videvalo, da so dobro organizirani, ker so jih vodili častniki jugoslovanske vojske. Šumska uprava, skrivna oblast, ki je delila dobro za dobro in gorje za slabo, je nastopila v deželi in jasno pokazala, da Nemec nikakor ni edini gospodar v deželi!

Gošarji in šumarji so si nadelali te-le važne naloge: zadrževati prevoz nemških sil in provijanta skozi slovensko zemljo; braniti odvoz lesa, živine in hrane iz Slovenije. Njihovo geslo, nabito na vseh javnih prostorih, se je glasilo: Borimo se za našo zemljo! Iztrebimo vse izdajalce in prebivalce nedolžne krvi! Nemci, katerim se je vedno mudilo naprej, so morali držati velike posadke po celi deželi zaradi šumske oblasti. Poleg tega so upoštevali šumsko oboroženo silo v toliko, da se niso upali klicati gorenjskih fantov v vojaško službo, medtem ko so pobrali na Štajerskem vse, kar jim ni pobegnilo v kamniške gore in v gozdove od dneva Anshlussa.

Naravnost občudovanja vredna je hladnokrvnost naroda v teh burnih dneh. Uboji in umori so bili na dnevnem redu. Enkrat je tekla kri na eni strani, drugič na drugi. "Preveč je govoril!" so imeli ljudje navado reči; ali pa na kratko: "Prav se ni obrnil." Nemci so pokopavali svoje žrtve in somišljenike s paradami in govori, in sami potrjevali s svojimi nastopi, da ima šumska uprava dobra ušesa, bistre oči in mirno, pa težko roko na razpolago.

Dajmo našim šumarjem čast, katera jim po vsej pravici gre! Po dveh letih nemške okupacije ljudje niso mogli navesti niti enega slučaja krivice ali pa nedolžne smrti od strani gošarjev. Narod je odobral njih delovanje in se zavedal, da ne morejo živeti od zraka; na skrivaj jih je podpiral. Seveda, veliko mladih žrtev, ki so bile vnete z dušo in telesom za domovino, bi bilo prihranjenih, da se niso ozirali na sladke besede in obljube iz Londona, in na bobnanje ljubljanskih frakarjev.

Kaj pa Bela garda? V življenju jo je poklicala italijanska vlada za policijsko službo in za svoje sebične namene. Po razpadu Italije je vzela nemška vlada v svojo službo gardiste in jih pomešala s hrvaškimi ustaši. Ljudstvo jih je gledalo po strani in jih sovražilo. Ker Nemci niso mogli in se niso upali preganiti gošarjev, pred katerimi so imeli velik respekt, so pošiljali gardiste v ogenj. Tako sta nastopila brat proti bratu, po strogo nemškem receptu. Kri je tekla in teče še danes in kriči k nebu za maščevanje.

Zaradi nezdrave politike v Ljubljani in Londonu je prišlo na površje partizanstvo, ki je združilo vse odporne sile v Osvobodilni fronti. Število borcev je naraslo skokoma, ko se je napravila zveza z oddelki partizanov po južnih delih Jugoslavije. Mihajlovičeva zvezda je zašla in Tito je stopil na njegovo mesto.

Vsak gorenjski kmetič ve danes, da je edina rešitev naroda danes v večji in močnejši Jugoslaviji, ki naj bo enakopravna, federativna država vseh balkanskih Slovanov. Tudi to ve

vsak, ki ima le količkaj soli v glavi, da je tako majhnemu narodu kot smo Slovenci, nemogoče doseči tisočletno stremenje brez ruske pomoči. Na cepljenje las, na ideologijo in strahove se naš kmet ne ozira. Krvava realnost je tukaj in treba je z njo računati. Zato on pravi na vsak ugovor: "Vsak lahko zabavlja in podira, zida pa le oni, ki je velik in močan. Da si priborimo 'staro pravdo', treba težke roke, ki bo vezala nas magari če treba s silo, dala zaslonbo v bodočnosti, in udarjala po prstih zemlje lačne sosedse. Tako roko ima pa danes na svetu le en človek, namreč 'starič Joža.'"

Tako modruje danes naš gorenjski kmet. Jaz sem, na mnoga vprašanja, samo posnel njegove misli in besede in jih danes ponavljam v poduk in izobrazbo svojemu narodu v Ameriki.

Rev. James Černe.

Ali imajo ljudje šesti čut?

V Ameriki je bil nekoč velik kongres učenjakov, ki se udeležujejo v zavodih za slepe in gluhe. Na kongresu so obravnavali vprašanje, ali ima človek šesti čut. Pri tej priliki ni šlo za okulistična raziskovanja, temveč za pojasnilo onih skrivnostnih sil dožemanja, s katerimi so nadarjeni slepi in gluhi. Te doslej še ne razkrinkane sposobnosti slepih in gluhih nadomeščajo kakor se zdi pomanjkljivost drugih čutov. Splošno se je znano, da imajo slepi ljudje posebno oster sluh. V tem pogledu gre za tako zvano kompenzacijsko, to se pravi za nadomestilo izgubljenega čuta z drugimi čutmi, ki ga lahko imenujemo šesti čut.

Na kongresu je bilo podanih nekaj zelo zanimivih referatov. Dr. Robert H. Clark, ravnatelj ameriškega zavoda za gluhome, je pripovedoval iz svoje prakse.

Pri svojih poskusih s slepimi se poslužujem naslednje metode. Posadim slepeca s hrptom proti oknu in sedem naravnost nasproti njemu. Vzamej palico, ki je na koncu razcepljena in v razcep denem papir. Potem počasi krožim s palico in z listkom, okrog slepečeve glave v oddaljenosti okrog 7 cm, zdaj na desni, zdaj na levi, a povsem nepravilno. Vselej, ko premaknem palico, vprašam, kam sem premaknil listek. Slep človek že od rojstva se zmoti z zelo redko. Zadnjič sem napravil ta poskus s 40 let stari slepцем in pri 200 poskusih se ni zmotil niti enkrat. Potem sem mu zamašil ušesa z bombažem, da bi slepec morda ne slišal premikanja lista ob njegovi glavi. Toda tudi potem se ni enkrat ne zmotil. Ta sposobnost se mi zdi pridobljena z dolgo vajo.

Narava je tako odškodovala slepece za njihovo slepoto. Pod vplivom posebnega vežbanja v raznih poklicih se takšne sposobnosti lahko razvijejo pri ljudeh. Spomnimo se na pr. na to, kako dobre oči ima mornar, dalje na izredno fin tip mlinarja, ki med prsti razpozna razne vrste moko, kakor pokuševallec vina da spozna vino na jeziku in končno na izredno dober sluh primitivnih bojevskih plemen.

Nekaj podobnega sem odkril v neki banki pri uradnici, ki je dan za dnem štela bankovce. Bankovce je štela izredno hitro in medtem je od časa do časa vrgla iz čopa ponarejen bankovec, ne da bi se motila pri štetju. Vzeli smo v roke enega izmed odvrženih bankovcev in samemu bankirju se je zdel pristen. Uradnica se pa

vendar ni zmotila, kakor se je pozneje izkazalo. V odlomku sekunde je ugotovila pod prsti, da je bankovec ponarejen.

Prof. Edwin G. Boring iz harvarske univerze je pa referiral naslednje:

Domnevam v šestem čutu lastnost, ki nima nič opraviti z boleznijo ali kakršnimkoli patološkim pojavom. Šesti čut se lahko privzgoji, odnosno priučiti. Povečane sposobnosti dožemanja dopolnjujejo katerikoli čut. Slep čut ali gluhi človek vidi, odnosno sliši z nekimi drugimi nevidnimi čutili. Jaz sam sem gluha, a počutim se na cesti povsem varnega kljub še tako živahnemu prometu. Hotel sem se zavarovati proti nesreči na cesti, a izkazalo se je, da me je zdravnik zavarovalnice uvrstil med najprimernejše objekte zavarovanja, in sicer na podlagi statistike zavarovalnice, ki povsem potrjuje naša eksperimentalna raziskovanja; gluhi se namreč bolj redko ponesreči na cestah, kakor ljudje z neokrnjenimi čutili. To pa ni noben čudež. Ti ljudje imajo samo podobno razvite sposobnosti dožemanja, njihovi živčni sistem deluje boljše, to se pravi pomagajo si s šestim čutom.

S. C. Swift, slepi knjižničar je poročal:

Čakal sem na vogalu ulice na tramvaj. Med tem sem se pogovarjal z znancom. Nenadno sem zaslišal ropot tramvaja in dejal sem znanecu, da prihaja moj voz. Začuden me je vprašal, kako morem to vedeti samo na podlagi sluha. Slutiti je za tem okultno silo. Vendar je ta stvar povsem enostavna. Ko se bliža slepcu tramvaj, slepec najprej zasliši drsenje armature po električnem dovodniku in šele potem ropot koles po tračnicah. Po tem ropotu lahko presodi oddaljenost bližajočega se voza. Vsak tip voza ima svoj posebni ropot, in slepec lahko tudi razpozna, ali pelje le en voz ali več vozov.

V knjižnici sem se pogosto stikal s tovariši v trpljenju. Njihove sposobnosti orientacije se bile naravnost neverjetne. Nekateri so tako dobro razpoznavali človeka od človeka, četudi ga niso slišali, da so bile njihove lastnosti podobne jasnovidstvu. Prepričan sem se, da so imeli fizične sposobnosti, združene z drugimi neokrnjenimi čutili, neizrečeno rahločutnega dožemanja, česar niso mogli z okrnjenim čutom.

Dr. Edward E. Allen je povedal:

"Nekoč smo potovali štirje z nočnim vlakom domov. Ko je slepec Belson zjutraj izstopil na svoji postaji iz vlaka, je bilo zelo neugodno vreme s snežnim viharjem. Zapadlo je že 10 cm snega. Kljub temu se je Belson odpravil sam domov, okrog 15 km daleč od postaje. Pozneje mi je pripovedoval, da je prišel domov prav tako lahko, kakor sicer ob lepem vremenu. Normalnega človeka bi takšno vreme zelo oviralo v njegovi orientaciji, medtem ko slepca prav nič. Razpoznaval je drevesa in druge predmete ob poti, kakor vedno. Trdil je, da tudi mrtvi predmeti oddajajo od sebe nekakšen fluid, ki ga telo lahko dožame. To je sposobnost šestega čuta, pravadni nagonski čut, ki je v normalnem človeku le v primerih, ko ima okrnjen ta ali oni naravni čut. Tako dremlje v slehernemu človeku skrita sposobnost dožemanja, ki se zbudi le po potrebi.

V afriški celini bi se beli človek kmalu izgubil, črnci ali Arabec se pa prav lahko orientira, čeprav je pot še tako dolga. Angleški raziskovalci, ki so proučevali to posebno nadarjenost pripadnikov primitivnejših plemen, so zavezali Arab-

cem pri takem poskusu čuti poskušali so jih na vse mogoče načine zmotiti. Kljub temu Arabci našli pravo smer orientacije.

Po vseh teh raziskovanjih ugotovitvah je torej ugotovljeno, da šesti čut ni bolezenski pojav, temveč je posledica prirojenih sposobnosti posameznika in pliciranega organizma.

Umetna razpršila megle

Mnogo je bilo že poskusov, tudi je bilo izdelanih meglinaparatorov za razpršila megle, na najmanjšem prostoru. To vprašanje še ni zadovoljivo rešeno in poskusi se še nadaljujejo. Pozitivne rezultate uspeha na tem polju je zbral nedavno prof. D. B. Po njegovem mnenju morajo razlikovati dve vrsti meglin. Ena nastane, ko se zemeljska površina ohlaja v jasni noči druga pa, ko pritiska druga ali lažji zrak nad ohlajeno površino zemlje. Megla prve vrste nastane samo, če ne pihava veter. Zaenkrat še ne poznamo sredstva, kako bi razpršili to glo. Megla druge vrste se premika z določeno hitrostjo, zato jo lahko preženemo z enega kraja ker najdemo sredstvo, ki bi vplivalo na smeri vetra.

V tem primeru se pripravijo zažigane plina kot najprejnejše sredstvo, da preženemo meglo in segrejejo zrak. To sredstvo pa je v praksi omejeno z gotovimi pravili, ki predstavljamo, da je v bližini okrog 5 odstotkov vročih hlapov, da se temperatura v najvišjih plastih megle razlikuje, da se premika hitrostjo najmanj 100 ter v sekundi, zadostuje za 200 kubičnih metrov prostora 100,000 kubičnih metrov.

POSASTEN STOL V LONDONSKEM MUZEJU

V londonskem muzeju je bajne na vso moč čuden stol, katerega nihče izmed človekvalcev ne upa sedeti. Kdo se na ta stol, ne more na ta način zbrati ali osredotočiti svojih misli. Med sedenjem začne nekaj dušiti. Stol je muzejski čitalnici. 70 let je profesor, ki dela tam, se je pripovedoval:

"Nihče izmed onih, ki se krat sedli na ta stol, ni nikoli skušal, da bi sedel nanj. To je polno legend. Tudi jaz nisem nikoli poskušal sedeti nanj, ker pa nisem mogel več misliti in me je začelo ščiti, sem hitro spet skočil nogo."

Nekateri so prepričani, da neko izmed bralcev muzejske čitalnice umrl na tem stolcu.

Slovenski ameriški narodni svet

3935 W. 26th Street, Chicago 23, Ill.
Na zadnji (prvi) konvenciji SANS, ki se je vršila 2. in 3. sept. 1944 v Clevelandu, so bili izvoljeni sledeči uradniki, gl. odborniki in člani širšega odbora:

CASTNI CLANI:
Častni predsednik: LOUIS ADAMIC, Milford, N. J.
Častna podpredsednica: MARIE PRISLAND, 1034 Dillingham Avenue, Sheboygan, Wis.
Častni član: DR. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.

CLANI EKSEKUTIVE:
Predsednik: ETBIN KRISTAN, 23 Beechtree St., Grand Haven, Mich.
1. podpredsednik: JANKO N. ROGELJ, 6208 Schade Ave., Cleveland 3, O.
2. podpredsednik: FRED A. RIDER, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

ČLANI:
Mirko G. KUHEL, 3935 W. 26th St., Chicago 23, Ill.
Vicepredsednik: VINCENT CAINKAR, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Zastopnik: JACOB ZUPAN, 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

LEO JURJOVEC, 1840 W. 22nd Pl., Chicago 8, Ill.
ANTON KRAPENC, 1636 W. 21st Pl., Chicago 8, Ill.
LEOPOLD KUSHILAN, 6109 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.
ALBINA NOVAK, 6117 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio.
FRANK ZAITZ, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

NADZORNI ODBOR:
Predsednik: JOSIE ZAKRAJSEK, 7603 Cornelia Ave., Cleveland 3, Ohio.
Član: JOSEPH ZAVERTNIK, 309 Tenafly Rd., Englewood, N. J.

SIRSI ODBOR:
ANTON DEBEVC, 1930 So. 15th St., Sheboygan, Wis.
JOSEPH F. DURN, 15605 Waterloo Rd., Cleveland 10, Ohio.
JOSEPHINE ERJAVEC, 527 No. Chicago St., Joliet, Ill.
THERESA GERZEL, 334 Erie Ave., W. Alkippa, Pa.
ANTON HORZEN, Route No. 4, Princeton, Ill.

REV. MATH KESE, 223-57th St., Pittsburgh 1, Pa.
FRANK KLUNE, 604-3rd St., N. W., Chisholm, Minn.
HELENA KUSAR, 1936 So. Kenilworth Ave., Berwyn, Ill.
KATHERINE KRATZ, 17838 Hawthorne Ave., Detroit 3, Mich.
JOHN KVARTICH, 411 Station St., Bridgeville, Pa.
JOHN POLLOCK, 24465 Lakeland Blvd., Noble, Ohio.
LUDVIG MUTZ, 364 Menahan St., Brooklyn, N. Y.

ANTONETTE SIMCICH, 1091 Addison Rd., Cleveland 3, Ohio.
THERESA SPECK, 4658 Rosa Ave., St. Louis 16, Mo.
VALENTINE STROJ, 1040 N. Holmes Ave., Indianapolis, Ind.
JOHN M. STONICH, 1634 Cedar St., Pueblo, Colo.
ANDREW VIDRICH, 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.

ANTON ZBASNIK, A. F. U. Bldg., Ely, Minn.
JOSEPH ZORC, 1045 Wadsworth Ave., No. Chicago, Ill.

Po lepi Sloveniji

DR. RUDOLPH ANDREJKA

LJUBLJANA Splošna slika

Na vznožju vzhodnih odraščajočih južnih alpskih Alp, v višini 300 m, oddaljena 70 km od Jadranskega morja, leži na jugu plodnega Ljubljanskega polja Ljubljana, glavno mesto Dravske banovine, narodno, kulturno in gospodarsko središče slovenskih dežel z nad 60.000 prebivalci. Ljubljana je bila že od davne preteklosti pomembno prometno središče, ki so vezale morje in jugovzhodni alpski deželi, kar je opozorilo na vzhodu. Tudi danes je v njej križišče svetovne prometne in cestne proge, ki vodi iz Pariza in Münchena v Beograd, Sofijo, Bukarešto in Dunaj, pa v Trst, Benetke, Rim in v Ljubljansko letališče na Sušacu, Zagreb in Celovcu, malo več ko eno uro v Beogradu, Dunaju in Münchenu. Sporedno s tem je v Ljubljani razvijalo močno razvita, kar je na zunanji kaže v krasnih zgradbah in izložbah. Tudi v industriji je odlično razvijana, slednja zlasti v obliki sedež vseh osrednjih slovenskih gospodarskih organizacij, združenj in zavodov. Ljubljana v srednjem veku je bila sedež kranjske vojvodine, deželni stanov in deželni glavarja, od l. 1462 tu je zgradilo domače plemstvo in nastalo meščanstvo svoje trikotne palače, ki še danes pričajo o njihovi veljavi. Za Napoleonovih časov je bila Ljubljana glavno mesto ilirskih dežel ter je po odhodu Francozov postala sedež avstrijskih guvernerjev kraljevine Ilirije, na to pa deželni predsednikov kranjskih. Danes je Ljubljana sedež banovine, komandanta Dravske divizijske oblasti in evangelijske škofa, pravoslavne in okrožnega sodišča, finančnega ravnateljstva in finančnega pravobranilstva, ravnateljstva drž. železnic, ravnateljstva pošte in brzojava, mestnega poglavarstva, policijske uprave. Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, advokatske, delavske, inženirske, notarske in zdravniške zbornice, Pokojniškega zavoda za namočence, Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, Poštne hranilnice, vrste inozemskih konzulatov itd.

Ljubljana je bila od 16. stoletja kulturno središče Slovencev. Tu je Primož Trubar s prvimi slovenskimi knjigami 1551 položil temelj našemu književnemu jeziku, tu je osnoval J. Mandelc l. 1575 prvo slovensko tiskarno. V dvorcu Zige barone Zoisa so se konec 18. stoletja zbirali zastopniki prvega slovenskega preporeda. V Ljubljani se je tiskal 1797-1800 prvi slovenski časopis "Ljubljanske Novice" in igrala prva slovenska predstava. V njej je bila 1919 ustanovljena univerza kralja Aleksandra z bogoslovno, filozofsko, juridično, medicinsko in tehnično fakulteto, kjer studira čez 1700 slušateljev. Tu je tudi najvišja glasbena šola v Sloveniji, državni konzervatorij, nadalje trgovska akademija, 4 dr. gimnazije, 1 mestna ženska gimnazija, velika tehnična srednja šola, drž. moško in žensko učiteljske, trgovska šola, cela vrsta meščanskih in osnovnih šol itd. Ljubljana slovi po svojih bogatih knjižnicah, izmed katerih ima drž. študijska knjižnica nad 150.000 knjig, po svojih starih arhivih, znanstvenih in prosvetnih društvih. Tu izhajajo 4 dnevni, nad 20 tednikov in nad 100 mesečnikov in revij. Ljubljana ima dvoje gledališč — operno in dramsko, dva ljudska odra, znamenito Narodno galerijo z deli slovenskih umetnikov iz 3 stoletij, glasoviti Narodni in Etnografski muzej. Njene cerkve so zakladnice umetniških spomenikov vseh dob. Mesto je preskrbljeno z izbornim vodovodom, bogato električno in plinsko razsvetljavo, električno cestno železnico in avtobusnimi programi, ima čez 50 km dobro tlakovanih, snažnih cest, prelepe izložbe, moderne in udobne hotele, si-

čajno opremljene kavarne itd. V novejšem času je postala Ljubljana zaradi svoje divne okolice važno središče tujskega prometa. Vence prijaznih letovišč sega od nje na vse strani; snežene planinske velikane in tiha gorska jezera pa veče železnica in avtobus v par urah z Ljubljano, a tudi Ljubljana sama, obeta v zelenje svojih vrtov, parkov in drevoredov, je kraj, ki ga le težko zapustimo.

RAZGLED PO LJUBLJANI I. Ljubljanski grad

Ako hočemo Ljubljano in njeno okolico prav spoznati, je najbolje, da se podamo na Grajski hrib, odkoder se nam odpre krasen razgled na vse strani. Najpripravnější je dohod z Vodnikovega trga skozi stara Studentovske ulice, sestop pa po južno zapadni strani v Florjansko ulico ali čez Reber na Stari trg. V štirih zavinkih premagamo iz Studentovske ulice neznatno višino 60 m in smo v 10 minutah na vrhu planote. Tu stoji ogromno poslopje prastarega gradu, pozidanega na severozapadni rob grajskega hriba, najstarejša stavba ljubljanska.

Ljubljanski grad, ki se prvič omenja l. 1144, je bil že v 11. stoletju sedež kranjskih mejnih grofov, potem koroških vojvod. V 15. stoletju so tu gori stolovali kranjski deželni glavarji, a se že v 17. stoletju preselili v udobnejši dvorec v mestu. Ko je siloviti potres grad l. 1511 razrušil, so pozidali novega, do danes ohranjenega. L. 1809 je prejel grad mnogo po obstreljevanju Francozov; od l. 1814 naprej do 1895 je služil za ječo; med evropsko vojno 1914-1918 so bili tu internirani vojni ujetniki in politični osumljenci. Po vojni ga je mesto, v čigar last je prišel, v notranjosti preuredilo za stanovanjske namene. Najznačilnejša stavba grajskega poslopja je 31 m visoki štirioglati, zobčasto obrobljeni stolp na jugozapadni strani, ki so ga sezidali v sedanjem normanskem slogu l. 1848. Ker je najvišja točka Ljubljane in njeno najodličnejše razgledišče, se podamo po vijugastih stopnicah navzgor do stanovanja po-

žarnega čuvaja, odtod pa mimo starinske ure in zvona na ploščad na vrhu. Tu se nam odpre veličasten razgled. Tik pod nami zagledamo stari del mesta s svojimi visokimi strešnimi slemenimi, onstran Ljubljane pa se nepregledno širijo novi deli na vse strani. Na zapadu prehaja mesto v senčnate gozdove Šišenskega vrha in Rožnika. Za njima se vzdiguje veriga drzno oblikovanih Polhovgrajskih dolomitov, dalje naprej proti Gorenjski vidi-mo Sv. Jošt nad Kranjem, dvo-glavi Ratitovec in dolgi hrbet Jelovice, za njo pa ob jasnih dneh Julijske alpe in Triglav, snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja, najvišjo goro jugoslovanske. Desno od njega drži na severu proti Ljubljani neprekinjena veriga naših Gorenjskih planin: Karavank s Kepo, Golico, Stolom, Begunjsko, Storžičem in Košuto in Kamniških Alp s Kočno in Grintavcem, Skuto in Brano, Planjavo in Ojstrico pa tja do Me-nine planine, moravskih in zasavskih hribov in do bele cerkvice na Jančjih. Bližje proti Ljubljani se vzdiguje pod ven-cem planin dvo-glava Šmarna

kric in Kurešček, Sv. Ahac in Ribniške gore, desno pa vrhniško pogorje in za njim, že v Italiji, notranjske in vipavske gore: Snežnik, Nanos, Hrušico, Javornik in Trnovski gozd.

gora in podolgasta Rašica, pod njima teče, 5 km od Ljubljane, bistra Sava. Plodno Ljubljansko polje med njo in našim mestom pa je posejano z velikimi, snažnimi vasmii, od katerih se mnoge že dotikajo ljubljanskih meja.

Prelep je ta okvir! Planinski velikani so ravno za toliko odmaknjeni, da ne teže pre-mogočno nad obzorjem in da ne zmanjšajo, ampak okrepijo občutek zaokrožene prostanosti, ki ji gospoduje Ljubljana. Zopet druga slika na jugu! Tu beži pogled čez ogromno Ljubljansko barje, ki se razprostira, 7 km široko in 23 km dolgo, od Ljubljane do Škofljice, Iga in Vrhnike. Leno in v mnogih vijugah priteka Ljubljanska med njegovimi osušeni-travniki, logi in ši neizsušeni močvirji. Dve, tri nizke gorice gledajo iz njega zelene sredine kakor predpotopne živali z morja. Na južnem obzorju mu gospoduje 1107 m visoki Krim, levo od njega vidimo Mo-

2. Ljubljansko barje Ljubljansko barje, mnogo obširnejše ko Ljubljansko polje, meri okoli 180 štirjaških km. Vso to veliko ravnino je v predzgodovinski dobi pokrivalo jezero, ki se je odteklo, ko si je Sava v soteskah med Litico in Zidanim mostom izklopala pot na vzhod. Do taktar pa je v dobi od l. 3000 do 2000 pred Kristusom prebivalo ob jezeru in na njem ljudstvo, ki ga imenujemo po načinu njegovih prebivališč koliščarje ali mostiščarje. Stanovali so v koliščih, v lesenih, s slamo kritih kočah, ki se slonele na gosto v breg ali v jezersko dno zabitih kolch. Njih prebivalci so živeli iz večine od lova in ribarstva, manj od živinoreje. Posluževali so se za oddaljene vožnje po jezeru čolnov, izdelanih iz ene-ga samega debla, dolgih več-sih 4-5 m. En tak čoln, ki so ga leta 1927 izklopali na Barju, hrani ljubljanski muzej.

Ko se je jezero odteklo, je nehalo tudi življenje na koliščih, prebivalstvo se je naselilo ob bregovih močvirja, ki je tod nastalo. Rimljani so ga skušali osuševati in kolonizirati; še celo Ljubljano so preložili proti kamenolomu pri Podpeči in jo uravnali; po barju pa so gradili ceste in pota. Po propasti rimskega cesarstva je prenehala za dolga stoletja vsaka kultura na Ljubljanskem barju. Ljubljanska, pojačena s 50 večjimi in manjšimi pritoki, se ni mogla zaradi premajhnega padca in premnogih jezov v mestu in pod njim odtekat in je povzročala tudi v Ljubljani sami pogostoma strahovite povodnji. Za to so se začeli že v 16. stoletju baviti z vprašanjem, kako bi se Barje osušilo in Ljubljanska uravnala. V večjem obsegu so se pričela ta dela šele konec 18. stoletja, ko so na pobudo patra Gabrijela Gruberja poglobili strugo Ljub-

Lt. Gen. Alexander Patch, commander of the 7th army, is shown after being decorated by Gen. Charles de Gaulle with the cordon of a Commander of the Legion of Honor and Croix de Guerre with palm, at Saverne, Alsace, France.

Patch Wins Honor

Ko se je jezero odteklo, je nehalo tudi življenje na koliščih, prebivalstvo se je naselilo ob bregovih močvirja, ki je tod nastalo. Rimljani so ga skušali osuševati in kolonizirati; še celo Ljubljano so preložili proti kamenolomu pri Podpeči in jo uravnali; po barju pa so gradili ceste in pota. Po propasti rimskega cesarstva je prenehala za dolga stoletja vsaka kultura na Ljubljanskem barju. Ljubljanska, pojačena s 50 večjimi in manjšimi pritoki, se ni mogla zaradi premajhnega padca in premnogih jezov v mestu in pod njim odtekat in je povzročala tudi v Ljubljani sami pogostoma strahovite povodnji. Za to so se začeli že v 16. stoletju baviti z vprašanjem, kako bi se Barje osušilo in Ljubljanska uravnala. V večjem obsegu so se pričela ta dela šele konec 18. stoletja, ko so na pobudo patra Gabrijela Gruberja poglobili strugo Ljub-

ljani v mestu, obenem pa so pod vodstvom majorja Strup-pija med Gradom in Golovcem izklopali kot drugo strugo odvodnico globoki Gruberjev prekop, ki so ga svečano odprli dne 25. novembra 1780. Res je s temi deli padla voda na Barju za 70cm in se je barjanska zemlja osušila, vendar ne v pričakovani meri; zato so v letih 1823-1829 podrl vse jezove na Ljubljani od Ljubljane do Sela in poglobili Gruberjev prekop. Najnovejša osuševalna dela so se začela l. 1908 s ponovno poglobitvijo Gruberjevega prekopa, ki so jo dovršili leta 1911. Poglobitev Ljubljani v mestu se je ustavila v evropski vojni l. 1914 a po končani vojni zopet nadaljevala.

ZAVAROVALNINO

ognju, tatvini, avtomobilskim nesrečam, itd. preskrbi

Janko N. Rogelj

6208 SCHADE AVE. Pokličite: ENdicott 0718

DRUGA IZDAJA

ENGLISH - SLOVENE DICTIONARY

(Angleško-slovenski besednjak)

Naročite pri: ENAKOPRAVNOSTI 6231 St. Clair Ave. Cleveland 3, Ohio CENA \$5.00

Roosevelt Meets With Royalty

President Roosevelt has a friendly talk with King Farouk, (in admiral uniform), of Egypt, aboard a U. S. warship near Cairo, and with Haile Selassie I, emperor of Ethiopia. The result of the Big Three conference was explained to these rulers. Other visits were scheduled by the President before his return to the United States.

Ako iščete delo?

Ako iščete delo v kaki tovarni, ki izdeluje vojne potrebščine

ne pozabite najprej pogledati v kolono naših malih oglasov!

SKORO VSAK DAN IŠČE KAKA VOJNA INDUSTRIJA TE ALI ONE VRSTE DELAVCEV

VOJNE INDUSTRIJE, KI OGLAŠAJO V TEM DNEVNIKU IŠČEJO . . . POMOČI!

Kadar vprašate za delo, ne pozabite omeniti, da ste videli tozadevni oglas v Enakopravnosti

V METEŽU

MARIJA KMETOVA

Roman

(Nadaljevanje)

"Torej tako je bilo. Čudno—skoraj ti ne bi verjela. A zakaj nisi pisala?"

"Čemu? Vi ste bili vedno na strani Tonetovi in bi mi ne verjeli, še manj pomagali."

"Pa če ti je bil že sploh tako zoper, zakaj si ga bila vzela?"

"To vprašanje? Vi, mati? Kaj se ne spominjate več? Kdo me je poročil s Tonetom? Dobro veste, da se jaz sama nisem!"

Udarec je bil tako hud, da je materi zastala beseda in je omahnila na stolu. In s tresočim se glasom je dejala počasi:

"Slaba hči si, ki tako žališ mater. Bog ti odpusti! In če je bilo vse tako res, le dobro sem ti hotela. Kam bi bila šla takrat z otrokom? Kdo bi bil pogledal nezakonsko mater, nezakonskega otroka? Le ne očitaj mi tega—in ne zareči se, tudi ti imaš hčer, da bi ji Bog odmeril drugačno pot, kakršno je tebi!"

"Da bi ji—res," je odvrnila Tina in hudo ji je bilo. In pristavila je: "Toliko sem prestala že v teh mladih letih, da ne želim niti najhujšemu sovražniku teh muk. A zdaj je konec—in ne gre več tako dalje."

"Vidiš, Tina, saj smo vse ženske reve. Meniš, da je bilo z mano drugače? Da mi je bilo s tvojim očetom kakor v nebesih?"

A potrpehla sem in potrpehla in še—in vsaka mora potrpeti. Ze zaradi otrok. In sploh—kar tako ne gre in ne gre. Kam pride svet, če se boste kar takole ločili—za take malenkosti. Tudi v tebi je krivda, priznaj—in vrni se in trpi."

"Ze prav. Do smrti, kajne—in ko bom že golo okostje in bo hiša polna otrok—potem naj rečem hvala in kako lepo je bilo na svetu? O ne, ne! Jaz ne maram žive smrti in ne maram groba! Še sem tu—mlada sem še in ne bom se mrcvarila v takem mrtvaškem domu, v kakršnem sem bila doslej. Še bo lepo—le nikar, mama, je vse zaman, ne pregovorite me, ne in ne!" Tina je odločno izgovorila zadnje besede.

"Moj Bog, Tina, kako me tepeš! Kako moreš! In kaj bo zdaj, kaj bo s teboj, kaj z Vando? Kam bosta?"

"Pri vas ne ostanem in teh skrbi vam ni treba imeti."

"Misliš torej v službo? Količnik te poznam, služba ni zate in ne boš obstala nikjer," je že bolj pomirjena odvrnila mati.

"Vem, vem—služba ni zame, kaj še! Niti ne mislim nanjo. Poročila se bom, da veste."

Mati je od začudenja dvignila glavo in se naslonila nazaj.

"Kaj—kaj praviš?" je le s težavo izgovorila slednjič in pristavila: "Poročiti se misliš spet? Kaj zares noriš?"

"Ah, moj Bog, kako ste sitni, mati! Kaj me mučite s toliko vprašanji in razmotrivanji in tako dalje! Milijonarja vzamem."

"Ki te že čaka, seveda."

"Da, čaka me in še prav težko. Pa dajte, da vam povem, čeprav sem teh zgodb že od grla sita in jih moram praviti kar vsak dan posebej. Tak poslušajte in potem povejte, če norim ali ne."

V kratkih besedah je Tina brž razložila, kako in kaj je z Gornikom in njo in kako z ločitvijo in da bo poroka v najkrajšem času. Mati je zmajevala z glavo, ob koncu pa se je že bližala Tininim načrtom in je dejala že vsa pomirjena:

"Pravzaprav ti ne verjamem kdovekaj. Vendar, če je denar, že vem, da te bo držalo. Da te ima rad, je tudi prav, čeprav sodim, da tebi ni dosti zanj."

"Kako to?" je vsa osupla vzkliknila Tina.

"Ker te poznam, saj si moja hči. In prav to me boli, če me sploh more še kaj boleti po vseh teh težkih potih iz mojega življenja! Veruj, Tina, da sem že kakor kamen. In glej, danes, takole sediva in si mi pripovedovala o svoji raztrganosti in zdaj spet, da si ločena žena, in spet, da se civilno poročiš z drugim. Kaj meni, če bi imela še vso ono življenjsko, svežo silo v sebi, da si ne bi zdajle izvrvala še teh nekaj sivih las, ki jih imam? Da se ne bi razjokala in spodila do obupa in v skrajnosti—da te ne bi zavrgla in spodila pri tej priliki iz hiše?"

"Bežite, nikar ne glejte vse tako črno, saj ni prav nič hudega vse to in je le življenje, ki je pač zamotano, kakor sami veste."

"Je zamotano, res—in nič prečrno ne vidim; saj to je, da ne vidim več tako. Bog mi odpusti, a jaz ne morem več in ne morem drugače. Tu si—delaj, delaj, kakor sama veš in znaš, ti sama boš trpela."

"Ne bojte se, mati. Ljubezen in denar—to oboje je podlaga srečnega zakona."

"Morda—v začetku, a ti nisi v pričetu; pri tebi je že drugo poglavje. Glej, da se ne opečeš!"

"Ne bom se—in še vam bom pomagala."

"Ze mogoče, a ne verujem v to. In kaj bo z Vando? Očim je sicer res boljši od mame, vendar tudi ta ni, ki ljubi otroka, kakor bi ljubil svojega."

"Vanda pojde v zavod v Ljubljano. Sem že po poti sklenila to sama pri sebi. Pri vas, vem, da ne bi bila—in pri nama—ne maram, da bi kaj iztikala za besedami, čeprav vem, da bi jo Gornik rad videl pri sebi. Vendar—jaz nisem za to in kolikor vem, bo tudi Vanda rajša v zavodu. In bo tudi vzgoja boljša in za življenje je tudi prav, da gre malo med tuje ljudi in se privadi vsemu."

"Tako, tako. Morda imaš prav, da bi le šlo vse po sreči. To je že, če bo denar, to že gre, saj te poznam. Pa dobro torej, varuj se, od te poti ne bo potem nobene več."

"To vem tudi jaz. Ah, sicer pa, mati, svet je velik in je širok—in če ima človek še toliko hrepenjenja po življenju, življenju, mati!—potem so tudi še pota, še in še so—in so tudi zame še."

"Bog daj, no, Bog daj."

Gospa Poldi Bizjakova je teкала v silnem nemiru iz sobe v sobo, je klicala služkinje in jih spet odslavljalna in je dajala povelja vsekrižem in je sproti pozabljala, kaj hoče. Goste je bila povabila za ta večer in še v zadnjem trenutku si ni bila na jasnem, katero obleko bi oblekla. Omare so bile odprte, obleke razvrščene po stolih—izbirala je zdaj to, zdaj ono, se oblačila in slačila—a zadovoljna ni bila ne z barvo obleke ne s krojem, niti s širino niti z dolžino.

"Grozno je to," je vzdihala na glas in se vrtela pred zrcalom.

"V tej črni svili sem tako oglata in rumena. In sploh, ta Pircu ni všeč. Rdeča? V tej sem spet kakor natararica; lilasta? Sem spet prerевна. V beli ne morem biti zvečer, rjava je vsa tako okorna; siva? Poizkusimo!"

"Si gotova?" se je ogledil gospod Bizjak, debelušni dobričina, in se je s smehljajem zazrl v svojo gospo.

"Ah—gotova! Da te ni mogoče pripraviti do tega, da bi imeli novo hišo!" je vzkliknila vsa

jezna Poldi in zapenjala sivo baržunasto obleko.

"Poldi—pa kaj ti hodi na misel zdaj nova hiša?"

"Ker se v tej starini že ne morem videti več—Niti poštenega zrcala ni moči kam postaviti, da bi se človek doobra ogledal v njem. Na—saj se ne vidim! Obrni luč—"

"Zaradi zrcala bi hodil v novo hišo? Za božjo voljo, kaj spet fantaziraš?"

"Fantaziraš ti—ki ti ni moči dopovedati ničesar. Pomagaj mi, pomagaj mi."

"Saj imaš služkinjo..."

"Je za nič—sem jo že odslovila. No, kaj boš?"

"Le ne vzburjaj se—saj si lepa zame."

"Zate!"

Po velikih težkočah se je Poldi končno oblekla, a zadovoljna ni bila.

"Ves večer mi bo skažen," je dejala in odhitela iz sobe, Bizjak pa je počasi odšel in zamrmral:

"Koliko skrbi in jeze za prazen nič. Bog pomagaj!"

Komaj je utegnila Poldi še enkrat pregledati rože v salonu, ko je zabrnal zvonec in je kmalu vstopila Meta v salon.

"Dober večer," je pozdravila in obstala pri vratih. Poldi ji je prihitela naproti in vzkliknila:

"Ah, pozdravljena Meta! Kako me veseli, da si prišla prva, da mi poveš, je-li vse tako v redu, kakor sem pripravila, ali ni."

"Seveda, vse prav, vse dobro," je dejala v smehljaju Meta in si ogledovala salon. "Prav lepo izborno—in bogato, bogato."

"No da, kakor kdo more—saj veš."

"In ti zmoreš veliko.—Pa kdo pride še nocoj?"

"Gornik, oba Rižnarjeva in—Pirc."

"Kajpa—in Pirc," je ponovila Meta in se poredno namuznila.

"Če pa ne pride?"

"Kaj? Ali si izvedela, ali kaj veš?" se je v silnem nemiru zgrozila Poldi in prijela Meto za roko.

"Poldi, Poldi, kako se izdaš! — Ničesar ne vem, le podražila sem te."

"Nikar—že vsa sem nervozna, že zaradi obleke. Saj vidiš—uf—kar preoblekla bi se spet."

"Oh, Poldi, da se ti ljubi! Saj je vseeno—in prav dobro ti pristojta ta obleka."

"Zares? No—potem je dobro. Še nova je, pa kaj vem, ali je—ali ni."

"Je, je—le potolažena bodi."

"Hvala Bogu, saj pravim, da je prav, da si prišla prva. Pa čuj, čuj, prihajajo—še drugi so tu."

Poldi je vstala in odhitela k vratom.

"Klanjam se!" je pozdravil Gornik in odstopil, da je prva vstopila Melanija, za njo Rižnar

in za obema je zaprl Gornik vrata in poljubil Poldi roko.

"Dober večer, dober večer," je pozdravljala Poldi in segala v roke vsem trem. Ko so sedli, je dejala Poldi:

"Gospa Rižnarjeva, malokdaj se vidiva, kako to?"

"Kaj, vedve se še vikata?" je vprašala Meta.

"Moja žena tako poredkoma prihaja v goste," je dejal profesor Aleš Rižnar in se nasmehnil.

"In se rajša z nikomer ne tikam," je pristavila Melanija.

"Pa kako—zakaj?" je vprašala Poldi. "Ali ni krasno—ti in ti—ali ni tako jugoslovansko!"

"Ze mogoče," je dejala mirno Melanija in zresnila obraz.

Spet so se odprla vrata in Pirc je vstopil.

"Ah, gospod doktor!" je vzkliknila Poldi in vstala.

"Ali se ne tikata?" je z najmirnejšim glasom dejala Melanija in se ozrla v stran. Poldi jo je ošinila z jeznim pogledom, Rižnar se je prestrašil, Meta se je zasmejala skoro glasno. Gornik pa se je namuznil in bi bil najrajši stisnil Melaniji roko za to opazko. Pirc pa je stopil k

Will Attend Meet

Dean Virginia C. Gildersleeve of Barnard college will be the only woman member of the U. S. delegation to attend the United Nations conference to be held at San Francisco.

Boy Spy Gets Life

Karl Arno Punzeler, 16, a Hitler youth leader, is shown as his sentence of death as a spy was changed to life imprisonment. Lt. Gen. Courtney Hodges changed the sentence.

Philippine Capital Set Afire

Fires that may continue for weeks have been set on Luzon island. In the city of Manila, a large part of the city will be in ruins before the American forces can get the flames under control. Many of the Japs are still hiding in the city, setting new fires in various locations.

Melaniji, ji poljubil roko in dejal:

"Izvrstno, gospa, seveda se tikava s Poldi in prav, da ste napravili to opazko. Tako homo brez krinke."

"Moj mož..." je povzela Poldi in res je vstopil Bizjak.

"Tvoj mož..." je hotel reči Pirc, a se je brž okrenil in dejal:

Mali oglasi

Delo dobi

ženska ali dekle za tri dni v tednu v grocerijski trgovini. Dobra plača. Pokličite GLENNVILLE 0230.

V najem

se odda 2 sobi za dva fanta; si lahko tudi kuhata. Najemnina \$3.00 tedensko za vsakega. Vprašajte na 5512 Carry Ave.

VAŠI ČEVLJI

bodo gledali kot novi, ako jih oddaste v popravilo zanesljivemu čevljarju, ki vedno izvrši prvovrstno delo.

Frank Marzlikar

16131 St. Clair Ave.

JOHN ARSENA

LATHING AND PLASTERING CONTRACTOR STUCCO AND ORNAMENTAL WORK Izvršujemo vsakovrstna plekarska dela, majhna in velika. Cene zmerno

3577 E. 149 St. 3511 E. 153 St. L.O. 3764 L.O. 5099

VSE KARKOLI

potrebuje se od zobozdravnika bodi izvlečenje zob, polnjenje zob in enako lahko dobite v vaše polno zadovoljstvo pri dr. Župniku, ne da bi zgubili pri tem dosti časa. Vse delo je narejeno, kadar vam čas pripušča. Uradni naslov:

vhod na 62. cesti

Knausovo posloppje

6131 St. Clair Ave.

ZA SKLEPNIH MIŠICAH PITAJTE PAIN-EXPELLER Od 1867 god. Zanesljiv liniment familijni

SLOVENEK

vam instalira na premog ali plin, forneze, termostate, avtomatične grelce za vodo, tanke in opremo za kontroliranje.

Popravim in imam dele za vsakovrstne forneze

ČISTIM Z VACUUM

Za jamčeno delo po zmernih cenah, pokličite

DI. 2479

Heights Heating Service

John J. Pinter

1361 SCHREIBER RD. Maple Heights

Lepa darila za vaše drage za velikonoč dobite pri

David's

Prstani z velikimi diamanti od 29.75

in vsakovrstna zlatinina za vsako priliko

Moške vse-volnene obleke vrhnje suknje in fini čevlji

DAVID'S

932-934 E. 152nd St. (5 Points)

Poslužite se vašega kredita

\$1.25 tedensko odplačevanje

Za delavce Za delavce

THE TELEPHONE CO. POTREBUJE ŽENSKESKE ZA OSKRBNICE

za poslopja v downtownu Polni čas šest večerov v tednu od 5.10 pop. do 1.40 zj. Najboljša plača od ure v mestu — Stalno delo Zahteva se izkaz državljanstva — Zglasite se

Employment Office, 700 Prospect Ave., soba 90 od 8. zj. do 5. pop. dnevno razven ob nedeljah

The Ohio Bell Telephone Co.

IŠČE SE!

HORIZONTAL & VERTICAL BORING MILLS OPERATORJE ENGINE LATHES

MOŠKE IN ŽENSKESKE ZA SPLOŠNO TOVARNO ŠKO DELO

Dobra plača od ure poleg overtime Zglasite se pri

The Osborn Mfg. Co.

5401 HAMILTON AVE.

Mali oglasi

Popust na osebnih malih Stalno delo. Tedenska plača

THE HALLE BROS.

IŠČE SE

ženske za čistilne uradov

Kratke ure — dobra plača Zglasite se pri

Prospect Window Cleaning

1107 Bolivar Rd.

Delavno dekle ali ženska za delo v našem departmentu

pecivom 6 1/2 ur dnevno

Nič dela ob nedeljah Dobra plača.

Uniforme in obedi priložni Vprašajte za Mr. Warner

COLONNADE CAFE

Leader Bldg. 524 E. Superior Ave.

TOOL & DIE Makers

Delo na benču na carstvu Impression Dies

TOOL GRINDERS

Plača od ure in overtime

TURRET LATHE OPERATOR

na No. 4 Warner & Swasey Mfg. Delo od kosa

Zglasite se pri

Steel Improvement & Forge Co.

970 E. 64 St.

Mali oglasi

B. J. RADIO SERVICE

1363 E. 45 St. Prvovrstna popravila vrst radio aparatur

Kupujte vojne bonde in valne znamke, da bo vaš osište in vse, kar ono pravi

Išče se stanovanjske

s 5 sobami za štiri osebe. Najraje v slovenski ulici ni okrog St. Clair Ave.

je pripravljena plačati do \$35 mesečno. Naložiti pustiti v uradu "E."

Prostor

v katerem se je naložilo let lepotični parlor, najem v dobrem kraju, na E. 74 St.

Ave. Za informacije KE. 3362.

CLEVELAND ORCHESTRA SEVERANCE Četrek, 8. mar., 8:30 DVORANA Sobota, 10. mar., 8:30 JOSEPH KNITZER Violin Vstop. Severance dvorana CE. 7300